

[itobiad], 2021, 10 (2): 1397-1419

<p>Toplumsal Yeteneğin Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Algıları Üzerindeki Etkisinde Akademik Kontrol Odağının Aracılık Rolü</p> <p>The Mediating Role of Academic Locus of Control in the Effect of Social Ability on Students' Perceptions of Distance Education</p> <p>Video Link: https://youtu.be/PpZ4pFzdHC4</p>	
<p>Harun KARAKAVUZ</p> <p>Dr. Öğr. Üyesi, Selçuk Üniversitesi, Sivil Havacılık Yüksekokulu Asst. Prof., Selcuk University, School of Civil Aviation harun.karakavuz@selcuk.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-3989-5249</p> <p>Selçuk KAYHAN</p> <p>Öğr. Gör. Dr., Malatya Turgut Özal Üniversitesi, Akçadağ MYO Lecturer Dr., Malatya Turgut Ozal University, Akçadağ Vocational School selcuk.kayhan@ozal.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-9291-4528</p>	

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type	: Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received	: 23.11.2020
Kabul Tarihi / Accepted	: 20.04.2021
Yayın Tarihi / Published	: 05.06.2021
Yayın Sezonu	: Nisan-Mayıs-Haziran
Pub Date Season	: April-May-June

Atıf/Cite as: Karakavuz, H , Kayhan, S . (2020). Toplumsal Yeteneğin Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Algıları Üzerindeki Etkisinde Akademik Kontrol Odağının Aracılık Rolü . İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi , 10 (2) , 1397-1419 . Retrieved from <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/62559/830100>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 – Istanbul / Eyup, Turkey. All rights reserved.

Toplumsal Yeteneğin Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Algıları Üzerindeki Etkisinde Akademik Kontrol Odağının Aracılık Rolü *

Öz

2019 yılının Aralık ayında Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan Covid-19 virüsü, kısa süre içerisinde tüm dünyayı etkisi altına alarak pandemi haline dönüşmüştür. Bu süreçte ülkelerin eğitim sistemleri pandemiden etkilenmiş, birçok ülkede eğitim, uzaktan eğitim sistemleri aracılığı ile gerçekleştirilmeye başlamıştır. Uzaktan eğitim, örgün eğitime göre farklı dinamikleri olan bir süreç olduğundan, daha önce tam zamanlı olarak uzaktan eğitim almamış öğrencilerin konuya ilişkin algılarının ölçülmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışmanın temel amacı üniversitelerde havacılık eğitimi alan öğrencilerin uzaktan eğitim sistemlerine ilişkin algıları üzerindeki toplumsal yeteneğin etkisinde akademik kontrol odağının aracılık rolünün araştırılmasıdır. Söz konusu amacı gerçekleştirebilmek için araştırmanın verileri çeşitli üniversitelerde sivil hava ulaştırma işletmeciliği, sivil havacılık kabin hizmetleri ve havacılık yönetimi bölümlerinde eğitim gören kolayda örnekleme yöntemiyle seçilmiş 530 öğrenciden çevrimiçi anket aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmış, bütün ölçeklerin geçerli ve güvenilir olduğu görülmüştür. Toplanan verilere korelasyon analizi, basit doğrusal regresyon analizi ve hiyerarşik regresyon analizi uygulanmıştır. Verilerin analizi sonucunda toplumsal yetenek ile uzaktan eğitim algısı arasında, toplumsal yetenek ile akademik kontrol odağı arasında ve akademik kontrol odağı ile uzaktan eğitim algısı arasında anlamlı ilişkiler olduğu ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın diğer bir sonucuna göre toplumsal yeteneğin uzaktan eğitim algısı üzerindeki etkisinde, akademik kontrol odağının kısmi aracılık etkisi vardır. Bu bağlamda uzaktan eğitim sistemlerinin tasarlanmasında ve uygulanmasında öğrencilerin sosyal gezinme, sosyal varoluş, sosyal bağlantılılık, gizlilik algısı ve iletişim becerisi gibi toplumsal yeteneklerinin ve akademik başarılarını attettikleri içsel ve dışsal faktörlerini ifade eden akademik kontrol odaklarının dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Bu sayede uzaktan eğitim sistemlerinden beklenen faydaların elde edilebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Yetenek, Akademik Kontrol Odağı, Uzaktan Eğitim Algısı, Havacılık Öğrencileri, Hiyerarşik Regresyon

* Malatya Turgut Özal Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığının 26.10.2020 Tarih , 06 Sayılı kararı ile Etik Kurul Kararı alınmıştır.

The Mediating Role of Academic Locus of Control in the Effect of Social Ability on Students' Perceptions of Distance Education

Abstract

The Covid-19 virus, which emerged in Wuhan, China in December 2019, affected the whole world in a short time and turned into a pandemic. In this process, the education systems of the countries were affected by the epidemic, and in many countries, education started with distance education systems. Since distance education is a process with different dynamics compared to formal education, it is considered that the perceptions of students who have not received full-time distance education before should be measured. In this context, the main purpose of this study is to examine the mediating role of academic locus of control in the effect of social ability on the perceptions of distance education systems of students studying aviation at universities. In order to achieve the aforementioned aim, the data of the study were collected through online questionnaires from 530 students who were selected by simple random sampling method and studying at civil aviation management and civil aviation cabin services departments at various universities. The validity and reliability analyzes of the scales used in the study were made and it was determined that all scales had validity and reliability. Correlation analysis, simple linear regression analysis and hierarchical regression analysis were applied to the collected data. As a result of the analysis of the data, it was found that there are significant relationships between social skills and distance education perception, social ability and academic locus of control, academic locus of control and distance education perception. According to another result of the study, academic locus of control has a partial mediating role in the effect of social ability on distance education perception. In this context, according to the results of the research, it is evaluated that in the design and implementation of distance education systems, attention should be paid to the social skills of students such as social navigation, social existence, social connectedness, privacy perception and communication skills. In addition, students' academic locus of control should also be taken into account in the design and implementation of distance education systems. In this way, it is considered that the expected benefits from distance education systems can be obtained.

Keywords: Social Ability, Academic Locus of Control, Distance Education, Aviation Students, Hierarchical Regression

Giriş

2019 yılının Aralık ayında Çin'in Hubei eyaletinin Vuhan şehrinde ortaya çıkan ve kısa bir sürede tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 virüsü, ülkelerin tüm sistemlerini etkilediği gibi eğitim sistemlerini de etkilemiştir. Birçok ülke virüsün yayılımını durdurmak amacıyla çalışma yaşamına ve sosyal hayata kısıtlamalar getirmiş, eğitim faaliyetlerini askıya almıştır. Türkiye'de ilk olarak Covid-19 tanısı 11 Mart 2020'de konulmuş (NTV, 2020), bu vakadan kısa bir süre sonra aynı ayın 3. haftasında eğitime ara verilmiştir (Kamuaajans, 2020). Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) salgın nedeniyle eğitim-öğretimin aksamaması için hızlı bir şekilde reaksiyon göstermiş ve eğitim-öğretimin 23 Mart 2020 tarihinden itibaren uzaktan eğitim yöntemiyle gerçekleştirilmesi yönünde karar almıştır. Salgın öncesinde üniversitelerde öğrenciler Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Türk Dili ve Yabancı Dil derslerini ya da benzer isimli dersleri uzaktan öğretim yoluyla alırlarken, salgın sonrası bazı uygulama dersleri haricindeki tüm dersleri (bazı bölümlerin eğitimleri uzaktan eğitim ile verilmesi uygun olmadığından ertelenmiştir) uzaktan eğitim yoluyla almaya başlamışlardır. Bu makalenin yazıldığı tarihte uzaktan eğitim süreci halen devam etmektedir. Uzaktan eğitim sisteminin kullanılması eğitim-öğretimin aksamaması için elbette önemlidir. Hatta uzaktan eğitim, geleneksel eğitim biçimlerine erişemeyen kişilere eğitime erişme (Tricker vd., 2001), esneklik ve zamandan bağımsız olma (Richardson, 2006) gibi fırsatlar sunmaktadır. Ancak diğer bir yandan uzaktan eğitimin çeşitli dezavantajları da bulunmaktadır. Besser ve Bonn (1996) uzaktan eğitim sürecinde sözlü söylemden, çoğunlukla yazılı iletişime geçilmesi gibi nedenlerden dolayı öğrenciler arasında işbirliğinin azaldığını ifade etmektedirler. Howland ve Moore (2002) ise öğrencilerin farklı durumlarla karşılaştığında öz yönlendirmelerinin farklılaşabileceğini, bu nedenle uzaktan eğitim sürecini yüz yüze eğitim süreçlerindeki deneyimlerinden dolayı daha az başarılı ya da daha başarılı bulabileceklerini ifade etmektedirler. Diğer bir yandan sosyal öğrenme teorisi öğrenmenin en çok taklit, destek ve modelleme ile gerçekleştiğini ifade etmektedir (Zsolnai, 2002). Bu kapsamda toplumsal yetenekleri farklılaşan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinin başarısı ya da başarısızlığına ilişkin algılamaları da farklılaşabilecektir. Taylor vd. (1981)'ne göre uzaktan eğitim gören öğrencilerin sosyal ve dışsal bir yönelime sahip olma ihtimalleri, yüz yüze öğrenim gören öğrencilere göre daha düşüktür. Çalışmada uzaktan eğitim gören öğrencilerin daha kişisel ve içsel yönelime sahip olabilecekleri ifade edilmektedir. Daha açık bir ifade ile bazı öğrenciler başarılarını şans, kader ya da öğretmenleri ile olan samimi ilişkilerine bağlarken, diğer bazıları başarılarının kendi çaba ve çalışmalarına bağlı olduğunu düşünmektedir. Bu yaklaşım literatürde akademik kontrol odağı olarak isimlendirilmektedir. Dolayısıyla uzaktan eğitim sistemleri üzerinde öğrencilerin akademik kontrol odaklarının etkisinin incelenmesi gerekmektedir.

Tricker vd. (2001) öğrencilerin fiziksel uzaklığının, öğrencilerin geri bildirimlerini sınırlama eğiliminde olduğunu, genellikle geri bildirimlerin

dersin bitmesinden sonra ya da belirli bir modülün tamamlanmasından sonra gerçekleştiğini ifade etmektedirler. Hall (2001) ise öğrenci beklenti ve ihtiyaçlarını karşılamayan uzaktan eğitim sistemlerinde, eğitime öğrenci katılımının az olacağını ifade etmektedir (Şahin ve Shelley, 2008). Bu kapsamda hem beklenti ve ihtiyaçların belirlenebilmesi hem de öğrencilerin derslere katılımlarının sağlanabilmesi için öğrencilerin uzaktan eğitim sistemine ilişkin algılarının ölçülmesi gerekmektedir. İbicioğlu ve Antalyalı (2005) yapmış oldukları çalışmada, bilgisayar kullanma imkânı, motivasyon ve uzaktan eğitim algısının, uzaktan eğitimin başarısında en önemli faktörler olduğunu ifade etmektedirler. Eygü ve Karaman (2013)'ün üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim memnuniyet algıları üzerine yaptığı çalışmada ise öğrencilerin yaşı ile uzaktan eğitimin kişisel uygunluk, öğrenme ve program değerlendirilmesi bileşenleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkarılmıştır. Diğer bir yandan Rovai ve Barnum (2003) öğrencilerin uzaktan eğitimdeki tartışma forumlarına daha çok mesaj gönderdiklerinde daha yüksek seviyede öğrenme algıladıklarını ifade etmektedirler. Bu bağlamda öğrencilerin tartışma forumları yoluyla hem öğretmenle hem de öğrencilerle etkileşim kurarak daha iyi bir öğrenme algıladıklarını söylemek yanlış olmayacaktır. Günümüzde 5. kuşak uzaktan eğitim sistemlerinin kullanıldığı (Taylor, 2001) düşünüldüğünde, uzaktan eğitimlerin çoğunlukla internet tabanlı sistemlerle gerçekleştirildiği bilinmektedir. Bu kapsamda internet tabanlı uzaktan eğitim sistemlerinin, uzaktan eğitimin algılanan faydası ile ilişkili olabileceği değerlendirilebilir. Konuya ilişkin olarak Lee vd. (2005) internetin algılanan kullanılabilirliği ve memnuniyetinin, internet tabanlı öğrenme kaynaklarını kullanma niyetini doğrudan etkilediğini ifade etmektedirler.

Kavramsal Çerçeve

Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim kavramı ilk kez 1892 yılında Wisconsin Üniversitesi'nin eğitim kataloğunda yer almış, ancak asıl popüleritesi 1960'lı yıllardan itibaren ortaya çıkmıştır (Adıyaman, 2002). Telefon, posta, televizyon, mail ve faks gibi teknolojik olanaklarla gerçekleştirilen uzaktan eğitimler, özellikle 1980'li yıllarda internetin yaygınlaşmaya başlamasıyla birlikte daha önemli hale gelmiştir (Myhill vd., 2011). Uzaktan eğitim, öğrenenin ve öğretmenin farklı fiziki alanlarda olduğu (Demirli ve Aksoğan, 2012), çeşitli iletişim teknolojisi araçları kullanılarak eş zamanlı (senkron) ya da eş zamansız (asenkron) olarak gerçekleştirilen eğitimlerdir. Daha spesifik olarak uzaktan eğitim, öğrenci merkezli olarak, öğretmen tarafından öğrenciye açıklamaların ve referansların verildiği, pekiştirme amaçlı materyallerin hazırlandığı, öğretmekten ziyade öğrenmeyi vurgulayan, öğrenmenin anahtarının öğretmenin yaptığı ya da anlattığının değil, öğrencilerin ne yaptığı ilkesine dayanan ve öğrencinin edinmiş olduğu bilgileri yeni anlayış ve fikirlere dönüştüren son derece kişiselleştirilmiş bir süreçtir (Beaudoin, 1990). Bu bağlamda uzaktan eğitimi farklı coğrafyalarda

yer alan eğitimci ile öğrencinin çeşitli teknolojik iletişim araçları ile etkileşim halinde bulunduğu, ancak öğrenmenin daha çok öğrenciye bağlı olduğu bir süreç olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır. Uzaktan eğitim, eğitime erişimi kolaylaştırma, yeni öğrenme ortamları sağlama, kişisel gelişimi kolaylaştırma ve öğrenenlerin bilgi ve farkındalığını artırma gibi avantajlara sahiptir (Şahin ve Shelley, 2008). Diğer bir yandan uzaktan eğitim kişilerarası etkileşimlerdeki azlık, toplumsal bağlılığın sağlanamaması ve öğrencilerin birbirlerinin başarısına katkısındaki eksiklikler gibi konularda eleştirilmektedir (Laffey vd., 2006).

Toplumsal Yetenek

Toplumsal yetenek, sözlü ve sözsüz iletişimi ifade etme, yorumlama becerisi de dahil olmak üzere sosyal etkileşimlere ve kişiler arası ilişkilere başarılı bir şekilde katılma yeteneğini ifade etmektedir (Larson vd., 2007). Uzaktan eğitime yönelik bir tanım olarak ise toplumsal yetenek, öğrencilerin diğer bireylerle ilişki kurarken, sosyal uygulama araçlarını kullanırken ve çevrimiçi öğrenme ortamlarında görev üstlenirken sosyal etkileşimi nasıl deneyimlediğini ve algıladığını açıklamaktadır (Laffey vd. 2006). Vygotsky (1978) bir öğrencinin bilişsel gelişiminin, bilgili olan diğer öğrencilerle gerçekleşen etkileşim düzeyi ile yüksek derecede ilişkili olduğunu ifade etmektedir (Yang vd., 2006). Vygotsky (1978)'ın ifadesinden öğrenmenin toplumsal yeteneklerle gerçekleştiği yorumu çıkarılabilir. Bu kapsamda uzaktan eğitimde toplumsal bağlılığın sağlanamaması ve kişilerarasındaki etkileşimlerin az olması gibi durumların toplumsal yeteneklerin ortaya çıkarılmamasına neden olabileceği değerlendirilebilir.

Toplumsal yeteneğin sosyal gezinme, sosyal varoluş, sosyal bağlantılılık, gizlilik algısı ve iletişim becerisi olmak üzere beş boyutu bulunmaktadır. (Yang vd., 2006). Sosyal gezinme özellikle internette herhangi bir şeyi araştırırken, o şeyi çoğunlukla çevremizdeki kişilerin yönlendirmesi ile araştırdığımızı ifade etmektedir (Dieberger, 1997). Bu kapsamda öğrencilerin uzaktan eğitim sürecindeki etkileşimlerinin daha az olabileceği ve bilgiyi araştırmada diğerlerinden etkilenemedikleri için öğrenmelerinin daha az olabileceği düşünülebilir. Sosyal varoluş, bir kişinin aracılı iletişimde "gerçek kişi" olarak algılanma derecesi olarak tanımlanmaktadır (Gunawardena ve Zittle, 1997). Daha açık bir ifade ile sosyal varoluş, kişinin başka bir kişiyle sosyal bir karşılaşmada bulunma duygusunu ifade etmektedir (Aragon, 2003). Bu kapsamda öğrencilerin uzaktan eğitimde sosyal karşılaşmalarının daha az olabileceği, dolayısıyla toplumsal yeteneklerini göstermede eksik kalacakları düşünülmektedir. Sosyal bağlantılılık, insanlar arasındaki sosyal bağları ve bağlantıdan algıladıkları değeri temsil etmektedir (Yang vd., 2006). Başka bir tanıma göre sosyal bağlantılılık, benliğin, sosyal dünya ile yakın ilişkide olmanın öznel olarak tanınmasını gösteren bir yönü olarak tanımlanmaktadır (Lee ve Robbins, 1995). Sosyal bağlantılılık kişilerin duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını yönlendirebilir. Bu kapsamda sosyal bağlantılılığı yüksek olan bireyler başkalarıyla kolayca ilişki kurabilir, sosyal gruplara ve

etkinliklere katılabilir. Dolayısıyla sosyal bağlantılılığı yüksek olan bireylerin uzaktan eğitimlere katılımlarının, diğer katılımcılarla etkileşimlerinin ve algıladıkları uzaktan eğitim faydasının yüksek olabileceği değerlendirilebilir. Gizlilik algısı, psikolojik, zihinsel ve kültürel olarak öğrenmişliklerin kişilerin bazı bilgileri paylaşmaya isteklilik durumlarını etkilediğini ifade etmektedir. Bu kapsamda örneğin öğrenciler genel bir tartışma forumuna katılımı bir e-postaya göre daha genel olarak algılayabilir, bu genel ortamda bazı bilgileri paylaşmaya isteksiz olabilirler (Tu, 2002). Son olarak iletişim becerisi ise uzaktan eğitimde belirli düzeyde yazma ve okuma becerisine sahip olunması olarak ifade edilmektedir (Yang vd., 2006). Uzaktan eğitimdeki öğrenciler, diğer katılımcıların ders esnasındaki yazdıklarını okuyarak kimin mesaj bıraktığını ve başkalarının konu hakkında ne düşündüğünü anlamaya çalışmaktadırlar. Bu kapsamda okuduğunu anlamak ve ifade etmek, istediğini yazabilmek öğrencinin toplumsal yeteneğini gösterebilmesini sağlamaktadır. Bu durumun öğrencilerin uzaktan eğitimden algılamış olduğu faydayı etkileyebileceği değerlendirilmektedir.

Akademik Kontrol Odağı

Kontrol odağı kavramı ilk kez Rotter (1954) tarafından sosyal öğrenme kuramları temel alınarak ortaya atılmış ve kişisel bir özellik olarak tanımlanmıştır (Şeker ve Yavuzer, 2017). Kontrol odağı, bir kişinin yaşam olayları üzerindeki kontrolüne ilişkin inançlarını ifade etmektedir (Findley ve Cooper, 1983). Bazı bireyler yaşamış oldukları durumları ya da olayları kendi çaba, davranış ya da yeteneklerine bağlarken, diğer bazıları kendi kontrollerinin dışındaki şans, kader ya da diğer insanlara bağlamaktadırlar (Spector, 1982; İskender ve Akın, 2010). Olayları ya da durumları kendi çaba, davranış ya da yeteneklerine bağlayanlar iç kontrol odaklı olarak tanımlanırken; şans, kader ya da diğer insanlara bağlayanlar dış kontrol odaklı olarak tanımlanmaktadırlar. Akademik kontrol odağı ise öğrencilerin derslerdeki başarılarını iç ya da dış kontrol odaklarına atfetmeleri olarak tanımlanabilir. İç kontrol odaklı öğrencilerin, dış kontrol odaklı öğrencilere göre daha yüksek akademik başarıya sahip oldukları ifade edilmektedir (Findley ve Cooper, 1983). Ayrıca iç kontrol odaklı öğrencilerin gerçekleştirilen faaliyeti kontrol edebileceklerine ilişkin düşünceleri nedeniyle daha fazla çaba sarf ettikleri, faaliyetin sonucundaki başarılarından gurur duydukları, başarısızlıklarından ise utandıkları belirtilmektedir (Hans, 2000). Mooney vd. (1991) ise akademik iç kontrol odaklı kız öğrencilerin üniversiteye akademik, sosyal ve kişisel olarak daha kolay uyum sağladıklarını ifade etmektedirler.

İç kontrol odaklı öğrencilerin, dış kontrol odaklı öğrencilere göre daha az yalnızlık hissettikleri (Atık, 2006), sosyal öz yeterliliklerinin daha yüksek olduğu (İskender ve Akın, 2010), daha yüksek akademik başarı sağladıkları ve internet bağımlılıklarının daha düşük olduğu (Hasan ve Khalid, 2014) ifade edilmektedir. Belirtilen çalışmaların tümü örgün eğitim sistemlerine

yönelik gerçekleştirilmiştir. Uzaktan eğitim sisteminde öğrenciler bir sınıf ortamında bulunmayıp, genellikle fiziksel anlamda tek başlarına ders almaktadırlar. Diğer bir yandan uzaktan eğitim faaliyetleri günümüzde sıklıkla internet üzerinden gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda akademik kontrol odağının uzaktan eğitim sistemi üzerinde etkilerinin farklı olabileceği değerlendirilebilir. Dolayısıyla öğrencilerin akademik kontrol odaklarının uzaktan eğitim sisteminden algılanan faydayı etkileyebileceği değerlendirilmektedir. Örgün eğitim sistemlerine yönelik gerçekleştirilen bu araştırmaların uzaktan eğitim sisteminde benzer sonuçlar içerip içermeyeceğinin test edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu çalışmada akademik kontrol odağının, toplumsal yeteneğin öğrencilerin uzaktan eğitim algıları üzerindeki aracı etkisi araştırılmaktadır.

Kuramsal Altyapı ve Hipotez Geliştirme

Toplumsal yetenek ile uzaktan eğitim algısı arasındaki ilişki sosyal bilişsel ve sosyal öğrenme kuramları ile açıklanabilir. Sosyal bilişsel kuram temel olarak bireylerin öğrenme süreçlerinde etkili olan iç ve dış faktörlere odaklanmakta (Büdü, 2018), yeni davranış tarzlarının sosyal yayılımını, kazanımlarını ve benimsenmelerini etkileyen psikososyal faktörleri yayıdıkları ve desteklendikleri sosyal ağlar açısından analiz etmektedir (Bandura, 2001). Sosyal öğrenme kuramı da benzer şekilde öğrenmenin çevreden etkilenecek gerçekleştiğini iddia etmektedir. Kuramın yapılandırılmasında önemli bir rolü bulunan Bandura (1969)'ya göre bireyin bir davranışı öğrenebilmesi için mutlaka o davranışa yönelik bir tecrübesinin olmasına gerek yoktur. Bireyler başkalarının davranışlarını modelleyerek ve örnek alarak belirli bir davranışı öğrenebilirler. Schunk (2012) ise konuya davranış açısından değil, bilgiyi öğrenme açısından yaklaşmaktadır. Schunk (2012)'a göre bilişsel gelişim, bir konuda bilgi sahibi olan kişilerle olan iletişim ve etkileşimlere bağlıdır. Literatürde sosyal bilişsel ve sosyal öğrenme kuramlarını destekleyen toplumsal yetenek ile uzaktan eğitim arasındaki ilişkiyi inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Türel (2016) yapmış olduğu çalışmada, çevrimiçi eğitim alan öğrencilerin toplumsal yetenekleri ile öğrenmeleri arasındaki ilişkiyi incelemiş, öğrenme ile toplumsal yeteneğin alt bileşenleri olan öğretmenin sosyal buradallığı, akranların sosyal buradallığı ve öğrencilerin yazma becerileri arasında yüksek pozitif korelasyon olduğu tespit edilmiştir. Laffey vd. (2006) uzaktan eğitim sistemlerinde öğrencilerin bilgisayar kullanabilme becerilerinin, yazı yazabilme becerilerinin ve dersin yapıldığı aracın dahi toplumsal yeteneği etkilediğini ifade etmektedirler. Williams vd. (2006) uzaktan eğitimde öğrencilerin grup bağlılığı ve takım uyumunu sağladıklarında daha iyi bir öğrenme gerçekleştiğini ifade etmektedirler. Bu bağlamda toplumsal yeteneklerini gösteren öğrencilerin öğrenmelerinin daha kolay bir şekilde gerçekleştiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Bu kapsamda araştırmanın ilk hipotezi aşağıdaki gibi belirlenmiştir;

H₁: Toplumsal yeteneğin uzaktan eğitim algısı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

Toplumsal yetenek ile akademik kontrol odağı arasındaki ilişki sosyal öğrenme kuramı ile açıklanabilmektedir. Yukarıda bahsedildiği üzere toplumsal yetenek ile sosyal öğrenme kuramı arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır. Kontrol odağı kavramı da Rotter (1954)'ın sosyal öğrenme kuramına dayanmaktadır (Akın, 2007). Rotter (1966)'a göre kişilerin yaşamış oldukları durumları kendilerine ya da çevresel koşullara bağlamaları kontrol odağının temelini oluşturmaktadır. Dış kontrol odaklı bireyler yaşamış oldukları olayları ya da durumları şans, kader ya da güç gibi unsurlara atfederken, iç kontrol odaklı bireyler yaşamış oldukları olay ya da durumları kendi davranışlarına, özelliklerine ya da çabalarına atfetmektedirler (Rotter, 1966). Akademik kontrol odağı ise öğrencilerin akademik başarılarını ya da başarısızlıklarını kendilerine ya da dışsal koşullara atfetmelerini ifade etmektedir (Akar vd. 2019). İç kontrol odaklı öğrenciler akademik başarı ya da başarısızlıklarını kendi çaba ve çalışmalarına bağlarken, dış kontrol odaklı öğrenciler şans, kader ya da öğretmenlerinin yanlı tutumlarına bağlamaktadırlar (Hasan ve Khalid, 2014). Bu kapsamda toplumsal yetenek ile özellikle akademik dış kontrol odağı arasında bir ilişkinin var olabileceği değerlendirilmektedir. Literatürde toplumsal yetenek ile akademik kontrol odağı arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışmayla karşılaşılmamıştır. Bu kapsamda çalışmanın ikinci hipotezi aşağıdaki gibi belirlenmiştir;

H₂: Toplumsal yeteneğin akademik kontrol odağı üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

Akademik kontrol odağı ile uzaktan eğitim algısı arasında bir ilişki olabileceği değerlendirilmektedir. Özellikle Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitime zorunlu olarak geçiş yapan öğrenciler, akademik başarılarını kendi çalışmalarına ve çabalarına bağlayabilecekken, başarısızlıklarını ise bilgisayar sistemlerine, uzaktan eğitim sisteminin yetersizliğine, eğitimin kalitesine vb. dışsal koşullara atfedebileceklerdir. Nitekim literatürde bireylerin başarılı olduklarında iç kontrol odaklı, başarısız olduklarında ise dış kontrol odaklı olmayı tercih ettikleri ifade edilmektedir (Akın, 2007). Literatürde akademik kontrol odağı ile uzaktan eğitim sistemlerine yönelik yapılmış çeşitli çalışmalarla karşılaşmıştır. Örneğin Tekedere ve Mahiroğlu (2014)'nin yapmış olduğu çalışmaya göre iç kontrol odaklı öğrencilerin uzaktan eğitim sistemlerine daha olumlu yaklaştıkları tespit edilmiştir. Corbeil (2003) yapmış olduğu çalışmada iç kontrol odağı yüksek olan bireylerin uzaktan eğitim sistemlerindeki öğrenme seviyelerinin, dolayısıyla akademik başarılarının daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Chang ve Ho (2009)'nun uzaktan eğitim sistemiyle dil öğrenimi konusunda yapmış oldukları çalışmada iç kontrol odaklı bireylerin dil öğreniminde dış kontrol odaklı bireylere göre daha iyi bir performans gösterdikleri ifade edilmektedir. Benzer şekilde Severino vd. (2011)'nin yapmış olduğu çalışmada iç kontrol odaklı öğrenciler ile öğrenme başarısı arasında yüksek pozitif korelasyon olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kutanis vd. (2011)'nin öğrencilerin öğrenme performanslarını akademik kontrol odağı bağlamında inceledikleri çalışmada da akademik iç kontrol

odağı yüksek öğrencilerin öğrenme sürecinde daha proaktif ve etkili oldukları, akademik dış kontrol odağına sahip öğrencilerin ise bu süreçte daha pasif ve tepkisel oldukları belirtilmektedir. Bu kapsamda çalışmanın üçüncü hipotezi aşağıdaki gibi belirlenmiştir;

H₃: Akademik kontrol odağının uzaktan eğitim algısı üzerinde anlamlı bir algısı vardır.

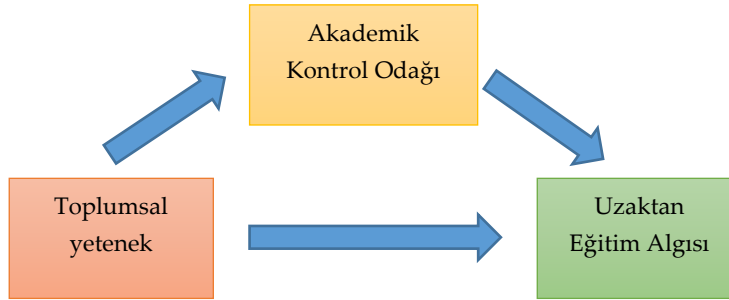
Toplumsal yetenek ile uzaktan eğitim algısı arasındaki ilişkiye yönelik literatürde çeşitli araştırmaların olduğu yukarıda ifade edilmiştir. Benzer şekilde akademik kontrol odağı ile uzaktan eğitim algısı arasındaki ilişkiye yönelik de çeşitli araştırmaların var olduğu literatürde görülmektedir. Ancak toplumsal yeteneğin uzaktan eğitim algısı üzerindeki etkisinde akademik kontrol odağının aracılık etkisinin ölçülmesine yönelik literatürde herhangi bir çalışma ile karşılaşılmaştır. Bu kapsamda araştırmanın dördüncü hipotezi aşağıdaki gibi belirlenmiştir;

H₄: Toplumsal yeteneğin uzaktan eğitim üzerindeki algısında akademik kontrol odağının aracılık etkisi vardır.

Yöntem

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, toplumsal yeteneğin uzaktan eğitim algısı üzerindeki etkisinde akademik kontrol odağının aracılık rolünün incelenmesidir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup, bu kapsamda yapılandırılan araştırma modeli Şekil 1’de gösterilmektedir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki üniversitelerde Sivil Hava Ulaştırma İşletmeciliği, Sivil Havacılık Kabin Hizmetleri ve Havacılık Yönetimi alanında örgün eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. ÖSYM verilerine göre 2020 yılı için bu bölümlerin kontenjanı yaklaşık olarak 7900 kişidir (ÖSYM, 2020). Verilerin toplandığı dönemde öğrencilerin uzaktan eğitim sistemiyle eğitim almaları, öğrencilere ulaşmanın zorlukları nedeniyle

kolayda örnekleme yöntemiyle çeşitli üniversitelerdeki toplam 1160 öğrenciye çevrimiçi olarak ulaşılabilmiş, ancak 538 öğrenciden geri dönüş sağlanmıştır. Anketlerin incelenmesi sırasında 8 anketin kullanılabilir olmadığı görülmüş ve çalışmadan çıkarılmıştır. Bu kapsamda çalışmanın verileri kullanılabilir olan 530 anket üzerinden elde edilmiştir. Diğer bir yandan araştırma verilerinin toplanabilmesi için Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul Başkanlığından 26.10.2020 tarihinde 06 sayısıyla gerekli izinler alınmıştır.

Veri Toplama Tekniği ve Kullanılan Ölçekler

Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket yönteminden yararlanılmıştır. Araştırmanın verileri internet üzerinden 27.10.2020/03.11.2020 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla “Toplumsal Yetenek Ölçeği”, “Akademik Kontrol Odağı Ölçeği” ve “Uzaktan Eğitim Algısı Ölçeği” kullanılmıştır.

Araştırmada katılımcıların toplumsal yetenek düzeylerini belirlemek amacıyla Yang vd. (2006)'nin geliştirdiği, Öztürk (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan ve beş faktör altında toplam 27 maddeden oluşan “Toplumsal Yetenek Ölçeği” kullanılmıştır. Katılımcıların akademik kontrol odaklarına ilişkin algılarının ölçülebilmesi için Trice (1985) tarafından geliştirilmiş, Türkçe'ye uyarlaması Akın (2007) tarafından gerçekleştirilen “Akademik Kontrol Odağı Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek iki alt boyutta toplam 17 maddeden oluşmaktadır. Çalışmada kullanılan son ölçek, Ağır (2007) tarafından geliştirilmiş olan “Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği” olmuştur. Ölçek iki alt boyutta toplam 21 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin yapısal geçerliliğini test etmek amacıyla AMOS-21 programı ile doğrulayıcı faktör analizi, güvenilirliğini test etmek amacıyla ise SPSS-22 programı ile iç tutarlılık analizi (Cronbach Alfa) gerçekleştirilmiştir. Tablo 1’de araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik ve geçerlilik değerleri gösterilmektedir.

Tablo 1

Değişkenler	Güvenirlilik Değerleri (α)	Geçerlilik Değerleri	
Toplumsal Yetenek	0.853	$\chi^2/DF = 2.208$	GFI=0.917
		CFI= 0.956	RMSEA=0.063
Uzaktan Eğitim Algısı	0.878	$\chi^2/DF = 2.516$	GFI= 0.930
		CFI= 0.960	RMSEA= 0.045

Akademik Kontrol Odağı	0.712	$\chi^2/DF = 1.970$	GFI= 0.961
		CFI= 0.968	RMSEA= 0.047

Ölçeklerin geçerlilik ve güvenilirlik düzeyleri

Tablo 1’de görüldüğü üzere çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeyleri 0,70’in üzerinde hesaplanmıştır. Bu bağlamda ölçeklerin araştırma örneklemini için güvenilir olduğu söylenebilir (Pallant, 2001). Çalışmada kullanılan ölçeklerin geçerliliğini test etmek için ise doğrulayıcı (confirmatory) faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda toplumsal yetenek ve akademik kontrol odağı ölçeklerinden birer madde çıkarılmış ve model uyumunun sağlanabilmesi amacıyla aynı alt boyut altındaki maddelerin hataları bağlanarak uyum modifikasyonları yapılmıştır. Yapılan modifikasyonlar sonucu Tablo 1’de de görüldüğü üzere ölçüm modeli doğrulanmıştır. Model uyumunu incelemek için ki kare serbestlik derecesi ($\chi^2/df < 5$), karşılaştırmalı uyum indeksi ($CFI \geq 0.95$), iyilik uyum indeksi ($GFI \geq 0.85-0.89$) ve yaklaşık hataların ortalama karekökü ($RMSEA \geq 0.06-0.08$) kabul edilebilir uyum değerleri olarak dikkate alınmıştır (Hair vd. 2014). Araştırmada kullanılan ölçeklerin geçerlilik değerlerinin kabul edilebilir uyum değerleri içinde olduğu görülmektedir.

Verilerin analizi

Çalışmada, toplumsal yetenek, uzaktan eğitim algısı ve akademik kontrol odağı değişkenleri arasında bir ilişkinin olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla korelasyon analizi ve bu değişkenler arasındaki ilişkilerin şiddeti ve yönünün tespit edilmesi amacıyla basit doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca çalışmanın ana amacını oluşturan toplumsal yeteneğin uzaktan eğitim algısı üzerindeki etkisinde akademik kontrol odağının etkisinin araştırılması için de hiyerarşik regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi gerçekleştirilmeden önce korelasyon ve regresyon analizlerinin varsayımları test edilmiştir. Bu kapsamda çoklu doğrusal bağlantının olup olmadığının kontrolü için bağımsız değişkenlerin varyans artış faktörleri (VIF) hesaplanmış ve VIF değerinin 5’ten küçük olduğu görülmüştür. VIF değerinin düşük olması değişkenler arası çoklu doğrusal bağlantının olmadığı anlamına gelmektedir (Montgomery vd., 2012). Bir diğer varsayım ise verilerin normal dağılımlarına ilişkindir. Tabachnick ve Fidel (2013)’e göre araştırma örneklemini 200’ü geçtiğinde verilerin normal dağılım gösterdiği düşünülmelidir. Bu bağlamda çalışmada 530 kişiden verilerin elde edildiği göz önüne alındığında verilerin normal dağılım gösterdiği düşünülebilir. Bir diğer varsayım otokorelasyona ilişkindir. Otokorelasyon olup olmadığını kontrol etmek için Durbin-Watson değeri göz önünde bulundurulmaktadır. Durbin-Watson değeri 1,5 ile 2,5 arasında olduğunda değişkenler arasında otokorelasyon olmadığı anlamına gelmektedir (Montgomery vd., 2012). Gerçekleştirilen analizlerin tümünde Durbin-Watson değerlerinin 1,5-2,5 aralığında olduğu,

Toplumsal Yeteneğin Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Algıları Üzerindeki Etkisinde Akademik Kontrol Odağının Aracılık Rolü

dolayısıyla çalışmada kullanılan değişkenler arasında bir otokorelasyon olmadığı söylenebilir. Analizlere ilişkin sonuncu varsayım ise eş varyanslılıktır. Eş varyanslılık normallik varsayımıyla ilişkili olup, normallik varsayımı karşılandığında, değişkenler arasındaki ilişkilerin eş varyanslı (homoskedastik) olacağı ifade edilmektedir (Tabachnick ve Fidel, 2013). Bu kapsamda çalışmada toplanan verilerin normal dağılım gösterdiği dikkate alındığında eş varyanslılığın da sağlandığı düşünülmektedir.

Bulgular

Çalışmada toplumsal yetenek, uzaktan eğitim algısı ve akademik kontrol odağı arasındaki ilişkinin ve varsa şiddetlerinin belirlenebilmesi için korelasyon analizi yapılmıştır. Tablo 2’de gerçekleştirilen korelasyon analizinin sonuçları gösterilmektedir. Tablo 2’de değişkenlere uygulanan korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, toplumsal yetenek ile uzaktan eğitim algısı ($r = ,108$; $p = 0,05$) ve akademik kontrol odağı ($r = -,172$; $p = 0,01$) arasında düşük düzeyli anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Benzer şekilde akademik kontrol odağı ile uzaktan eğitim algısı arasında ($r = -,117$; $p = 0,01$) da düşük düzeyli anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Tablo 2
Korelasyon analizine yönelik bulgular

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7
1 Toplumsal Yetenek	1						
2 Uzaktan Eğitim Algısı	,108*	1					
3 Algılanan Avantajlar	,141**	,967**	1				
4 Algılanan Dezavantajlar	,016	,849**	,687**	1			
5 Akademik Kontrol Odağı	-,172**	-,117**	-,116**	-,094*	1		
6 Akademik İç Kontrol Odağı	-,027	-,090*	-,127**	,005	,497**	1	
7 Akademik Dış Kontrol Odağı	-,201**	-,004	,027	-,067	,622**	-,319**	1

** $p < 0,01$; * $p < 0,05$; İlişkinin şiddeti: $0,70 < R_{xy} \leq 1$ Güçlü, $0,40 \leq R_{xy} \leq 0,70$ Orta, $0 < R_{xy} < 0,40$ Düşük

Tablo 2 incelendiğinde toplumsal yeteneğin, uzaktan eğitim algısı değişkeninin algılanan avantajlar alt boyutu ile düşük düzeyli anlamlı ($r = 0,141$; $p = 0,01$), algılanan dezavantajlar boyutu arasında anlamsız ($r = 0,016$;

$p= 0,707$) bir ilişki olduğu görülmektedir. Benzer şekilde toplumsal yetenek değişkeni ile akademik kontrol odağı değişkeninin alt boyutlarından akademik dış kontrol odağı değişkeni ile düşük düzeyli anlamlı ($r= -,201$; $p= 0,01$) ve akademik iç kontrol odağı değişkeni arasında anlamsız ($r= -,027$; $p= 0,533$) bir ilişki olduğu görülmektedir.

Çalışmada değişkenler arasındaki ilişkilerin şiddet ve yönlerinin belirlenebilmesi için basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Tablo 3'te toplumsal yetenek ile uzaktan eğitim algısı ölçeklerine yönelik gerçekleştirilmiş basit doğrusal regresyon analizi sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 3

Toplumsal yetenek ile uzaktan eğitim algısı ölçeğinin regresyon analizine yönelik bulgular

Bağımlı Değişken: Uzaktan Eğitim Algısı							
Bağımsız Değişken	R ²	Düz. R ²	F	β	t	p	DW
Toplumsal Yetenek	0,12	0,10	6,278	0,172	8.140	0,01	1,778

Tablo 3'te yer alan basit doğrusal regresyon analizi incelendiğinde, uzaktan eğitim algısının yüzde 10'unun toplumsal yetenek tarafından açıklandığı (Düz.R²= 0,10) ve modelin anlamlı (F= 6,278; $p= 0,01$) olduğu görülmektedir. Bu bulgu ışığında araştırmanın birinci hipotezinin (H₁) desteklendiği görülmektedir.

Tablo 4'te toplumsal yeteneğin akademik kontrol odağı üzerindeki etkisine yönelik gerçekleştirilen basit doğrusal regresyon analizi sonuçları gösterilmektedir. Tablo 4'te yer alan basit doğrusal regresyon analizi incelendiğinde, akademik kontrol odağının yüzde 28'inin toplumsal yetenek tarafından açıklandığı (Düz. R²= 0,28) ve modelin anlamlı (F= 16,175; $p= 0,000$) olduğu görülmektedir. Bu bulgu ışığında araştırmanın ikinci hipotezinin (H₂) desteklendiği görülmektedir.

Tablo 4

Toplumsal yetenek ile akademik kontrol odağı ölçeklerinin regresyon analizine yönelik bulgular

Bağımsız Değişken: Toplumsal Yetenek							
Bağımlı Değişken	R ²	Düz. R ²	F	β	t	p	DW
Akademik Kontrol Odağı	0,30	0,28	16,175	-0,86	42.549	0,000	1,855
Akademik İç Kontrol Odağı	0,02	0,01	0,390	-0,29	19,825	0,533	1,827
Akademik Dış Kontrol Odağı	0,40	0,39	22,243	-0,20	4,716	0,000	1,869

Toplumsal Yeteneğin Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Algıları Üzerindeki Etkisinde Akademik Kontrol Odağının Aracılık Rolü

Tablo 5'te akademik kontrol odağının uzaktan eğitim algısı üzerindeki etkisine yönelik gerçekleştirilmiş olan basit doğrusal regresyon analizi sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 5

Akademik kontrol odağı ile uzaktan eğitim algısı ölçeklerinin regresyon analizine yönelik bulgular

Bağımlı Değişken: Uzaktan Eğitim Algısı							
Bağımsız Değişken	R ²	Düz. R ²	F	β	t	p	DW
Akademik Kontrol Odağı	0,14	0,12	7,378	-,373	9,098	0,007	1,803

Tablo 5'te yer alan basit doğrusal regresyon analizi incelendiğinde, uzaktan eğitim algısının yüzde 12'sinin akademik kontrol odağı tarafından açıklandığı (Düz.R²= 0,12) ve modelin anlamlı (F= 7,378; p= 0,007) olduğu görülmektedir. Bu bulgu ışığında araştırmanın üçüncü hipotezinin (H₃) desteklendiği görülmektedir.

Çalışmanın bağımlı değişkeni olan uzaktan eğitim algısı üzerindeki bağımsız değişken olan toplumsal yeteneğin etkisinde akademik kontrol odağının aracılık rolü Baron ve Kenny (1986) tarafından önerilen hiyerarşik regresyon analizi ile araştırılmıştır.

Tablo 6

Hiyerarşik regresyon analizine yönelik bulgular

Bağımsız/Aracı Değişken	Bağımlı Değişken	R ²	Düz. R ²	F	β	p
Toplumsal Yetenek	Uzaktan Eğitim Algısı	0,12	0,10	6,278	0,17	0,01
Toplumsal Yetenek	Akademik Kontrol Odağı	0,30	0,28	16,175	-0,86	0,00
Toplumsal Yetenek	Uzaktan Eğitim Algısı	0,22	0,18	5,870	0,91	0,01
Akademik Kontrol Odağı	Uzaktan Eğitim Algısı				-0,10	0,01

Tablo 6'da yer alan hiyerarşik regresyon analizine ilişkin bulgular incelendiğinde, uzaktan eğitim algısı değişkeninin yüzde 10'unun (Düz. R²= 0,10; F= 6,278) ve akademik kontrol odağı değişkeninin yüzde 28'inin (Düz. R²= 0,28; F= 16,175) toplumsal yetenek değişkeni ile açıklandığı görülmekte olup, regresyon modelleri anlamlı olarak tespit edilmiştir. Bir modeldeki aracılık etkisine bakılabilmesi ve aracılık etkisine ilişkin yorum yapılabilmesi için belirli şartların sağlanması gerekmektedir. Çalışma kapsamındaki

değişkenler açısından bu şartlar Baron ve Kenny (1986)'nin modeline göre aşağıdaki gibi olmalıdır;

- Toplumsal yetenek ile uzaktan eğitim algısı arasında anlamlı bir ilişki olmalı
- Toplumsal yetenek ile akademik kontrol odağı arasında anlamlı bir ilişki olmalı
- Akademik kontrol odağı modele aracı değişken olarak dâhil edildiğinde, toplumsal yetenek ile uzaktan eğitim algısı arasındaki ilişkinin şiddeti azalmalı ya da yok olmalı

Belirtilen şartlar incelendiğinde ilk iki maddenin çalışmada sağlandığı Tablo 6'da görülmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizi sonucunda toplumsal yeteneğin uzaktan eğitim algısı üzerindeki etkisinde akademik kontrol odağının aracı değişken olduğu analiz sonucunda ortaya çıkarılmıştır. Tablo 6 incelendiğinde uzaktan eğitim algısının yüzde 18'inin (Düz. $R^2= 0,18$; $F= 5,780$) toplumsal yetenek ve akademik kontrol algısı tarafından açıklandığı ve anlamlı olduğu ($p= 0,01$) görülmektedir. Bunun yanında toplumsal yeteneğin regresyon katsayısı olarak Beta değerinin ($\beta= 0,172$), analize akademik kontrol odağı değişkeni dâhil edildiğinde ($\beta= 0,91$) azaldığı, ancak anlamlılığının ($p= 0,01$) tamamen ortadan kalkmadığı görülmektedir. Ayrıca akademik kontrol odağı değişkeninin anlamlılığının ($p= 0,01$) kaybolmadığı da Tablo 6'da görülmektedir. Bu kapsamda akademik kontrol odağı değişkeninin toplumsal yeteneğin uzaktan eğitim algısı üzerindeki etkisinde kısmi aracılık etkisi yaptığından bahsedilebilir. Tüm bunlardan sonra araştırmanın dördüncü hipotezi olan "toplumsal yeteneğin uzaktan eğitim üzerindeki algısında akademik kontrol odağının aracılık etkisi vardır" (H_4) hipotezinin analiz sonucunda desteklendiği söylenebilir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada üniversitelerde havacılık yönetimi, sivil hava ulaştırma işletmeciliği ve sivil havacılık kabin hizmetleri bölümlerinde okuyan öğrencilerin toplumsal yeteneklerinin uzaktan eğitim algıları üzerindeki etkisinde akademik kontrol odağının aracılık etkisi araştırılmıştır. Çalışma verilerinin analizi sonucunda toplumsal yeteneğin uzaktan eğitim algısı üzerinde düşük, ancak anlamlı bir etkisinin olduğu ortaya çıkarılmıştır. Literatürde bu bulgu ile benzer sonuçlar ortaya koyan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Hirumi ve Bermudez (1996)'in yapmış olduğu çalışmada, çevrimiçi eğitimlerde öğrencilerin daha fazla etkileşim kurabilecekleri ve bu nedenle toplumsal yeteneklerinin daha fazla ortaya çıkabileceği, dolayısıyla öğrenmenin daha kolay olabileceği ifade edilmektedir. Gunawardena ve Zittle (1997) ise yapmış oldukları çalışmada uzaktan eğitimin başarı faktörlerini araştırmışlardır. Bu çalışmanın sonuçlarından biri de uzaktan eğitimin başarılı olabilmesinin için toplumsal yeteneğin alt boyutlarından biri olan akran sosyal buradalığının var olması gerektiğidir. Tu (2001)'nin Çinli öğrencilerin uzaktan eğitimde bilgisayar tabanlı olarak verilen eğitimlere bakış açısını incelediği çalışmada, sosyal buradalık, sosyal bağlam

ve online iletişimin uzaktan eğitimdeki başarı algısını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Öztürk (2009)'ün yapmış olduğu çalışmada ise uzaktan eğitimde kullanılan araçlar ile öğrencilerin toplumsal yetenekleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmada uzaktan eğitimde eşzamanlı iletişim araçları kullanıldığında öğrencilerin toplumsal yeteneklerini daha fazla kullandıkları, dolayısıyla öğrenme algılarının daha yüksek olduğu, eşzamansız iletişim araçları kullanıldığında ise öğrencilerin toplumsal yeteneklerini daha az kullandıkları ifade edilmektedir. Bu kapsamda öğrencilerin uzaktan eğitimde tartışmalara daha fazla katılmaları, sorulan sorulara daha fazla yanıt verme istekleri, verilen görevleri yerine getirme istekleri gibi toplumsal yetenekleri uzaktan eğitim algılarını doğrudan etkileyen unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla uzaktan eğitim sistemlerinin tasarımında ve derslerin işlenişinde öğrencilerin toplumsal yeteneklerini sergileyebilecekleri ortamların yaratılması ve bu ortamların sürekli hale getirilmesi, uzaktan eğitim sistemine ilişkin algılamaların değişmesine neden olabilecektir.

Çalışmada toplumsal yeteneğin akademik kontrol odağı üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda dış kontrol odaklı bireylerin öğrenme süreçlerinde toplumsal yeteneklerinin önemli olduğu söylenebilir. Dolayısıyla uzaktan eğitim sistemlerinin tasarımında öğrencilerin toplumsal yeteneklerinin akademik kontrol odaklarını etkileyebilecekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Literatürde toplumsal yetenek ile akademik kontrol odağı arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu bağlamda çalışmanın bu sonucunun literatüre katkı sağlaması ve gelecekte yapılacak olan çalışmalara destek sağlaması önemli görülmektedir.

Çalışmada akademik kontrol odağının uzaktan eğitim algısı üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç literatürde akademik kontrol odağı ile uzaktan eğitim algısı arasındaki ilişkiyi inceleyen çeşitli çalışmalarla paralellik göstermektedir. Örneğin Fjortoft (1995) yapmış olduğu çalışmada uzaktan eğitimle kazanılan bilginin kalıcılığında kontrol odağının önemli bir rolü olduğunu ifade etmektedir. Joo vd. (2011)'nin yapmış olduğu çalışmada ise siber üniversitelerde verilen eğitimlerin kalıcılığının akademik kontrol odağı, kurumsal destek, akış ve öğrenen devamlılığı gibi konulardan nasıl etkilendiği araştırılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre kontrol odağı ile bilginin kalıcılığı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Lee ve Choi (2013)'nin yapmış olduğu çalışmada, akademik kontrol odağı ile uzaktan eğitim algısı üzerindeki ilişki incelenmiştir. Çalışmada kontrol odağının öğrencilerin uzaktan eğitim sistemine ilişkin memnuniyet düzeylerini ve bilginin kalıcılığını etkilediği ifade edilmektedir. Bu kapsamda uzaktan eğitim sistemlerinin tasarımında ve uygulanmasında öğrencilerin akademik kontrol odaklarına ilişkin gerçekleştirilecek çalışmaların, uzaktan eğitim sistemlerinin başarısını artıracaklarını söylemek yanlış olmayacaktır.

Çalışmada toplumsal yeteneğin uzaktan eğitim algısı üzerindeki etkisinde, akademik kontrol odağının kısmi aracılık etkisinin olduğu ortaya çıkarılmıştır. Literatür taraması sonucunda bu değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma ile karşılaşmamıştır. Gerçekleştirilen analize göre, toplumsal yeteneğin uzaktan eğitim algısı üzerindeki anlamlı etkisi, analize akademik kontrol odağı değişkeni eklendiğinde ortadan kalkmamış, ancak etkisi azalmıştır. Bu kapsamda öğrencilerin sosyal gezinme, sosyal varoluş, sosyal bağlantılılık, gizlilik algısı ve iletişim becerisi gibi toplumsal yeteneklerinin uzaktan eğitim algıları üzerinde etkili olduğu, bu yeteneklerin artırılması ile uzaktan eğitim sistemlerinden beklenen faydaların elde edilebileceği değerlendirilmektedir. Bir diğer yandan öğrencilerin toplumsal yetenekleri ile uzaktan eğitim algıları arasındaki anlamlı ilişki değerlendirilirken, bu ilişki üzerinde akademik kontrol odağının da etkisi olduğu göz ardı edilmemelidir. Özellikle dış kontrol odaklı bireylerin akademik başarılarını şans, kader, öğretmenle olan ilişkiler gibi dışsal faktörlere bağlaması, öğrencilerin uzaktan eğitim sistemi içindeki toplumsal yeteneklerinin ortaya çıkarılma ihtiyacını artırmaktadır. Çalışmanın gerçekleştirilmiş olmasının hem literatüre hem de gelecekte gerçekleştirilecek benzer çalışmalara katkı sağlayacağı değerlendirilmekte, bu bağlamda ortaya çıkarılan sonuçlar önemli görülmektedir.

Kaynakça

- Adıyaman, Z. (2002). Uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil öğretimi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 1(1), 92-97. Erişim adresi: <http://www.tojet.net/articles/v1i1/1111.pdf>
- Akar, H., Çelik, O. T. ve Karataş, A. (2019). Akademik kontrol odağı ve başarı amaç yöneliminin kendini sabotajı yordama düzeyinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(3), 1840-1859. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/823707>
- Ağır, F. (2007). *Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Akın, A. (2007). Akademik kontrol odağı ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 9-17. Erişim adresi: <https://toad.halileksi.net/sites/default/files/pdf/akademik-kontrol-odagi-olcegi-toad.pdf>
- Aragon, S. R. (2003). Creating social presence in online environments, *New Directions for Adult and Continuing Education*, 57-68. Erişim adresi: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/ace.119>

Atik, G. (2006). *The role of locus of control, self-esteem, parenting style, loneliness, and academic achievement in predicting bullying among middle school students* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

Bandura, A. (1969). Social-learning theory of identificatory processes. David A. Goslin (Yay. haz.) Handbook of socialization theory and research içinde, (s. 213-262), Rand McNally & Company. Erişim adresi: <http://www.uky.edu/~eushe2/Bandura/Bandura1969HSTR>

Bandura, A. (2001). Social cognitive theory of mass communication. *Media Psychology*, 3(3), 265-299. https://doi.org/10.1207/S1532785XMEP0303_03

Baron, M. R. ve Kenny, A. D. (1986). The moderator-mediator variable distinction in social psychological research. conceptual, strategic and statistical considerations. *Journal of Personality and Psychology*, 51(6), 1173-1182. DOI: 10.1037//0022-3514.51.6.1173

Beaudoin, M. (1990). The instructor's changing role in distance education. *American Journal of Distance Education*, 4(2), 21-29. DOI:10.1080/08923649009526701

Besser, H. ve Bonn, M. (1996). Impact of distance independent education. *Journal of the American Society for Information Science*, 47(11), 880-883. [https://doi.org/10.1002/\(SICI\)1097-4571\(199611\)47:11<880::AID-ASI14>3.0.CO;2-Z](https://doi.org/10.1002/(SICI)1097-4571(199611)47:11<880::AID-ASI14>3.0.CO;2-Z)

Büdün, E. (2018). Milyoner (Slumdog Millionaire) Filminin Sosyal Bilişsel Kuram Çerçevesinde Çözümlemesi. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 29, 151-164. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/501645>

Chang, M. M. ve Ho, C. M. (2009). Effects of locus of control and learner-control on webbased language learning. *Computer Assisted Language Learning*, 22(3), 189-206. <https://doi.org/10.1080/09588220902920094>

Corbeil, J. R. (2003). *Online technologies self-efficacy, self-directed learning readiness, and locus of control of learners in a graduate-level web-based distance education program* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), University of Houston.

Demirli, C. ve Aksoğan, M. (2012). The effect of blended learning on the persistence of academic performance for computer education. *Öğretim Teknolojileri & Öğretmen Eğitimi Dergisi*, 1(1). Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jitte/issue/25079/264688>

Dieberger, A. (1997). Supporting social navigation on the World Wide Web. *International Journal of Human-Computer Studies*, 46(6), 805-825. <https://doi.org/10.1006/ijhc.1996.0111>

Eygü, E. ve Karaman, S. (2013). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Memnuniyet Algıları Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Bilimler*, 3(1), 36-59. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kusbd/issue/19375/205547>

Findley, M. J. ve Cooper, H. M. (1983). Locus of control and academic achievement: A literature review. *Journal of Personality and Social Psychology*, 44(2), 419-427. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.44.2.419>

Fjortoft, N. (1995). *Predicting persistence in distance learning programs*. Mid-Western Educational Research Meeting konferansında sunulan bildiri, October, Chicago, Erişim adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED387620.pdf>

Gunawardena, C. N. ve Zittle, F. J. (1997). Social presence as a predictor of satisfaction within a computer-mediated conferencing environment. *American Journal of Distance Education*, 11(3), 8-26. <https://doi.org/10.1080/08923649709526970>

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., ve Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis: Pearson new international edition*. Pearson Higher Ed.

Hans, A. T. (2000). A meta-analysis of the effects of Adventure Programming on locus of control. *Journal of Contemporary Psychotherapy*, 30(1), 33-60. Erişim tarihi: <https://link.springer.com/article/10.1023/A:1003649031834>

Hasan, S. S. ve Khalid, R. (2014). Academic locus of control of high and low achieving students. *Journal of Research and Reflections in Education*, 8(1), 22-33. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/301349749_Academic_Locus_of_Control_of_High_and_Low_Achieving_Students

Hirumi, A. ve Bermudez, A. B. (1996). Interactivity, distance education, and instructional systems design converge on the information superhighway. *Journal of Research on Computing in Education*, 29(1), 1-16. <https://doi.org/10.1080/08886504.1996.10782183>

Howland, L. J. ve Moore, L. J. (2002). Student perceptions as distance learners in internet-based courses. *Distance Education*, 23(2), 183-195. DOI: 10.1080/015879102200009196

İbicioğlu, H. ve Antalyalı, L. Ö. (2005). Uzaktan eğitimin başarısında imkan, algı, motivasyon ve etkileşim faktörlerinin etkileri: karşılaştırmalı bir uygulama, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 325-338. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cusosbil/issue/4372/59838>

İskender, M. ve Akin, A. (2010). Social self-efficacy, academic locus of control, and internet addiction. *Computers & Education*, 54(4), 1101-1106. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2009.10.014>

Joo, Y. J., Joung, S. ve Sim, W. J. (2011). Structural relationships among internal locus of control, institutional support, flow, and learner persistence in cyber universities, *Computers in Human Behavior*, 27(2), 714-722. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.09.007>

Kamuajans, (2020, Mayıs, 11). *Koronavirüs'den dolayı okullar ne kadar kapalı kalacak? Okulların açılış tarihi belli mi? Yazın telafi olacak mı?* Erişim adresi:

<http://www.kamuajans.com/faydali-bilgiler/okullar-koronavirus-den-dolayine-kadar-kapali-kalacak-yaz-tatili-ne-zaman-yapilacak-h511112.html>

Kutaniş, Ö. R., Mesci, M. ve Övdür, Z. (2011). The effects of locus of control on learning performance: A case of an academic organization. *Journal of Economic and Social Studies*, 1(2), 113-136. Erişim adresi: <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423906052.pdf>

Laffey, J., Lin, G., ve Lin, Y. (2006). Assessing social ability in online learning environments. *Journal of Interactive Learning Research*, 17(2), 163-177. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/291851787_Assessing_social_ability_in_online_learning_environments

Larson, J. J., Whitton, S.W., Hauser, S. T. ve Allen, J. P. (2007). Being close and being social: Peer ratings of distinct aspects of young adult social competence. *Journal of Personality Assessment*, 89(2), 136-148. DOI: 10.1080/00223890701468501

Lee, R. M. ve Robbins, S. B. (1995). Measuring belongingness: The social connectedness and the social assurance scales. *Journal of Counseling Psychology*, 42(2), 232-241. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.42.2.232>

Lee, M. K. O., Cheung, C. M. K. ve Chen, Z. (2005). Acceptance of Internet-based learning medium: The role of extrinsic and intrinsic motivation, *Information and Management*, 42, 1095-1104. <https://doi.org/10.1016/j.im.2003.10.007>

Lee, Y. ve Choi, J. (2013). A structural equation model of predictors of online learning retention. *The Internet and Higher Education*, 16, 36-42. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2012.01.005>

Montgomery, D. C., Peck, E. A. ve Vining, G. G. (2012) *Introduction to Linear Regression Analysis*, John Wiley & Sons, Hoboken

Mooney, S. P., Sherman, M. F. ve Lo Presto, C. T. (1991). Academic locus of control, self-esteem, and perceived distance from home as predictors of college adjustment, *Journal of Counseling & Development*, 69(5), 445-448. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1991.tb01542.x>

Myhill, W. N., Samant, D., Klein, D., Kaplan, S., Reina, V. M. ve Blanck, P. (2011). *Distance Education Initiatives and Their Early 21st Century Role In The Lives Of People With Disabilities*, Claudia F. MacTeer (Yay. Haz.) Distance Education içinde (s. 241-280), Nova Science Publishers Incorporated, NewYork

NTV, (2020, Mart 11), *Türkiye'de ilk corona virüs vakası görüldü*. Erişim adresi: https://www.ntv.com.tr/video/turkiye/turkiyede-ilk-corona-virus-vakasi-goruldu,uM4nuf_oZEiazZVTsCM7rQ

ÖSYM, (2020). Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. Erişim Adresi: 2019-Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu,

<https://www.osym.gov.tr/TR,16858/2019-yuksekokretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html>

Öztürk, E. (2008). Toplumsal yetenek ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 97-120. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/508994>

Öztürk, E. (2009). *Çevrimiçi öğrenme topluluklarında iletişim aracı türünün ve sanal konukların bilişsel ve toplumsal buradalık üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara

Pallant, J. (2001). *SPSS survival manual: A step by step guide to data analysis using SPSS for Windows (versions 10 and 11): SPSS student version 11.0 for Windows*. Open University Press

Richardson, C. J. (2006). The Role of Students' Cognitive Engagement in Online Learning, *American Journal of Distance Education*, 20(1), 23-37. https://doi.org/10.1207/s15389286ajde2001_3

Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs*, 80, 1-28. <https://doi.org/10.1037/h0092976>

Rovai, P. A. ve Barnum, T. K. (2003). On-Line Course Effectiveness: An Analysis of Student Interactions and Perceptions of Learning, *Journal Of Distance Education*, 18(1), 57-73. Erişim adresi: <http://www.ijede.ca/index.php/jde/article/view/121/102>

Schunk, D. H. (2012). *Learning theories an educational perspective*. New Jersey: Prentice Hall.

Spector, P. E. (1982). Behavior in organizations as a function of employee's locus of control, *Psychological Bulletin*, 91(3), 482-497. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.91.3.482>

Şahin, İ. ve Shelley, M. (2008). Considering students' perceptions: The distance education student satisfaction model, *Educational Technology & Society*, 11(3), 216-223. Erişim adresi: https://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1006&context=pols_pubs

Severino, S., Aiello, F., Cascio, M., Ficarra, L. ve Messina, R. (2011). Distance education: the role of self-efficacy and locus of control in lifelong learning, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 28, 705-717. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2011.11.132>

Şeker, G. ve Yavuzer, Y. (2017). Ergenlerde Okul Tükenmişliğinin Yordayıcısı Olarak Akademik Kontrol Odağı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 919-935. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.299266>

Tabachnick, G. B. ve Fidel, S. L. (2013). *Using Multivariate Statistic*, (6. Baskı), Pearson

- Taylor, L., Morgan, A. ve Gibbs, G. (1981) The 'orientation' of Open University foundation students to their studies, *Teaching at a Distance*, 20, 3-12. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=EJ259973>
- Taylor, J. (2001). Fifth generation distance education, Erişim adresi: <https://eprints.usq.edu.au/136/1/Taylor.pdf>
- Tekedere, H. ve Mahiroğlu, A. (2014). Web tabanlı probleme dayalı öğrenmede denetim odağının web tabanlı ve probleme dayalı öğrenmeye yönelik tutuma etkisi, *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 211-229. Erişim adresi: <http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/1688/631>
- Trice, A. (1985). An academic locus of control scale for college students. *Perceptual and Motor Skills*, 61, 1043-1046. DOI:10.2466/pms.1985.61.3f.1043
- Tricker, T., Rangecroft, M., Long, P. ve Gilroy, P. (2001). Evaluating distance education courses: The student perception, *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 26(2), 165-177. <https://doi.org/10.1080/02602930020022002>
- Tu, C. H. (2001). How Chinese perceive social presence: An examination of interaction in online learning environment, *Educational Media International*, 38(1), 45-60. <https://doi.org/10.1080/09523980010021235>
- Tu, C. H. (2002). The relationship between social presence and online privacy. *The Internet and Higher Education*, 5(4), 293-318. [https://doi.org/10.1016/S1096-7516\(02\)00134-3](https://doi.org/10.1016/S1096-7516(02)00134-3)
- Türel, K. A. (2016). Relationships between students' perceived team learning experiences, team performances, and social abilities in a blended course setting. *Internet and Higher Education*, 31, 79-86. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2016.07.001>
- Williams, A. R., Duray, E. ve Reddy, V. (2006). Teamwork orientation, group cohesiveness, and student learning: A study of the use of teams in online distance education. *Journal of Management Education*, 30(4), 592-616. <https://doi.org/10.1177/1052562905276740>
- Yang, C. C., Tsai, C. I., Kim, B., Cho, H. M. ve Laffey, M. J. (2006). Exploring the relationships between students' academic motivation and social ability in online learning environments, *Internet and Higher Education*, 9, 277-286. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2006.08.002>
- Zsolnai, A. (2002). Relationship between children's social competence, learning motivation and school achievement. *Educational Psychology*, 22(3), 317-329. <https://doi.org/10.1080/01443410220138548>

